

Дуалното образование се въвежда в България през 2015 г. в рамките на проект „Швейцарска подкрепа за въвеждане принципите на дуалното обучение в българската образователна система“, по-известен като ДОМИНО. Бюджетът на Проекта е 3 530 000 швейцарски франка, като 15% е съфинансирането от МОН. Тази година Проектът приключва и равностойката от него е – 1600 ученици от 32 професионални гимназии в 19 града в цялата страна се обучават по системата „учене чрез работа“ по 12 професии. Партньори по ДОМИНО са 170 български и чуждестранни фирми, които предоставят на учениците практика, обучение от опитни наставници и истинска работа със заплащане по трудов договор. Дуалното образование отваря вратите на младежите от дуалните паралелки към пазара на труда: 70 % от завършилите по ДОМИНО вече работят във фирмата, в която са трупаели опит като ученици.

Тони МАРИНОВА

Положителен е ефектът от дуалната форма на обучение върху развитието на професионално образование у нас. Взаимодействието между училища и бизнес е оценено като много добро от 61% от фирмите и 84% от училищата, участвали в проекта ДОМИНО за въвеждане на дуалното образование в България, сочат резултатите от социологическо проучване, проведено от „Галъп интернешънъл“.

Изследването е направено в периода юни – юли 2019 г. сред 104 фирми и 31 училища по ДОМИНО, 502 фирми и 153 училища извън Проекта, както и с 4 фокус групи с ученици от професионални гимназии и родителите им. То е финансирано от Българо-швейцарската програма за сътрудничество, за да се измерят резултатите в края на Проекта. ДОМИНО помогна България да изгради свой модел на дуално образование на базата на опита на Швейцария – една от страните с най-ниска младежка безработица в света, както и чрез използването на добрите традиции на българското професионално обучение.

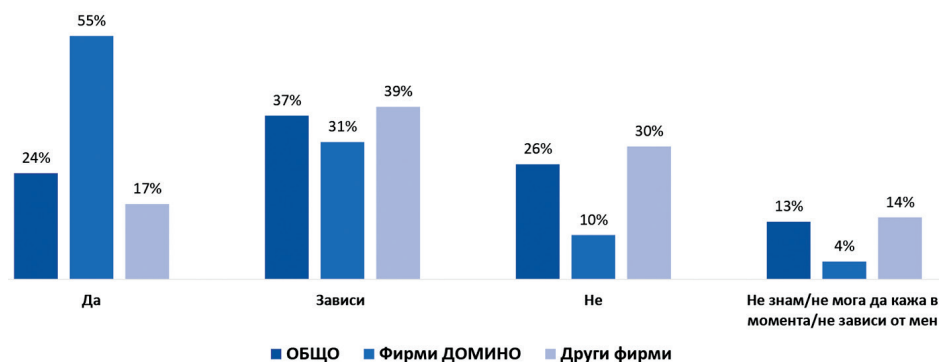
Фирмите и професионалните гимназии, които са участвали в проекта ДОМИНО, възнамеряват да продължат участието си в дуалното образование, както и да развият допълнително сътрудничество с бизнеса. Положителна тенденция за развитието на дуалното образование в страната се открива и в готовността на бизнеса да отдели хора от своя екип за разработване на учебна програма, която да отговаря по-пълно на съвременните нужди на бизнеса и да спомогне за изграждането на квалифицирани кадри. Повече от половината от участвалите в проучването фирми по ДОМИНО изразяват ясно своето съгласие да отдели част от работниците си, за да участват в семинари по дуалното образование. При представителите на бизнеса извън ДОМИНО отношението към тази идея е по-скоро резервирано: почти една трета от тях не са склонни да освободят няколко свои работници, за да участват в

Ефектът от дуалното

Все още има и много предизвикателства пред професионалното образование, които могат да се преодолеят с мащабна рекламна кампания

Готовност за съдействие от страна на фирмите

Бихте ли отделили няколко свои работници от производството за няколко дни, за да могат да участват в семинар за разработване на учебна програма за професионална гимназия, така че тя да отговаря на Вашите нужди?

ДОМИНО

разработването на нови учебни програми. Това говори по-скоро за недоверие от страна на фирмите, които нямат опит с дуалното образование, както и за необходимостта от по-широка разяснителна кампания за ползите за бизнеса от него, сочат изводите от социологическото проучване.

„В държавите, в които има успешно професионално образование, като Германия, Австрия и Швейцария, тясното сътрудничество между фирмите и училищата е изключително силно“, казва ръководителят на ДОМИНО Петя Евтимова пред БНР. Тя подчерта, че изследването е показало изключително голяма разлика в нагласите на бизнеса, който се е включил в дуалното образование, и този, който не е бил ангажиран. Според нея фирмите извън Проекта хем продължават да се оплакват, че училищата не дават необходимите съвременни знания на учениците, хем нямат особено желание да се включат в разработването на учебните програми – едва 17% от тях са склонни да отделят време за това.

Въпреки положителните резултати дуалното образование в България все още е изправено пред редица трудности и препятствия и за двете страни – бизнес и училища. Какви са предизвикателствата пред развитието на професионалното образование у нас, които се очертават от резултатите на социологическото проучване.

Сред основните трудности, споделени и от бизнеса, и от представителите на образователната система, на първо място излиза притеснението на фирмите за инвестициите в кадри, без да има гаранции, че те ще останат да работят за тях. Особено висок е делът на участващите в ДОМИНО фирми, които споделят, че изпитват такива притеснения във връзка с Проекта – 73%.

Според Петя Евтимова винаги съществуват такива рискове, но досегашният опит на ДОМИНО сочи, че учениците са склонни да останат да работят във фирмите, в които са стажували, ако им се предложи достойно заплащане. Тя отново припомни, че от вече завършилите дуални паралелки ученици 70% вече са наети от фирмите, в които са се обучавали. Това е изключително висок процент и се дължи най-вече на добрите условия, които фирмите са им предложили. Дори имало случаи на ученици, които благодарение на добрите оферти, които получават от фирмите, се отказват от следването и остават да работят за тях, или решават да учат задочно.

Сред другите проблеми, посочени от бизнеса, са липсата на съдействие от страна на държавата, трудностите при наемане на непълнолетни на трудов договор, включително с Главната инспекция по труда (ГИТ), въпросът с липсата на трудови навици и дисциплина у учениците и т.н. Според представителите на фирмите съдействието от страна на държавата трябва да включва всякакви мерки за подпомагане на развитието на дуалното образование у нас – облекчаване на свързаните административни процедури, финансово подпомагане, информационна кампания и различни законодателни мерки, за да се преодолеят негативните тенденции във възприемането за професионалното образование в страната. Задълбочаването на сътрудничеството между бизнеса и образователната система на местно и национално ниво също среща широка подкрепа (52%) сред представителите на образователната система като един от най-ефективните методи за решаване на проблема с липсата на образовани кадри за бизнеса.

Държавата подпомага дуалното образование посочи Петя Евтимова. Тя даде за пример промяната на Закона за здравното осигуряване през ноември 2018 г., според която работодателите, които наемат ученици на трудов договор в

дуално обучение, не дължат на държавния бюджет вноски за здравното им осигуряване. То е за сметка на бюджета и това е една малка крачка към облекчаване на работодателите. Що се отнася до бюрократичните трудности, които се срещат пред Инспекцията по труда, от тях се оплакват почти всички работодатели, призна Петя Евтимова. На много места експертите в териториалните поделения на ГИТ не са запознати с тази форма на обучение, не съдействат и даже създават допълнителни трудности. Според Евтимова трябва да се организират допълнителни обучения за тези служители.

Проблеми се очертават и от по-дълбоките пропуски в професионалното образование. Както учениците във фокус групите, така и 57% от представителите на бизнеса, споделят за широки разминавания между преподаването в училищата и необходимите знания и умения, които стажантите трябва да имат за работа в реална среда. Резултатите от проучването показват още, че теорията, преподавана в професионалните гимназии,

често е остаряла и не отговаря на модерните изисквания на бизнеса. Учениците, участвали в изследването, също потвърждават, че практическите занятия остават на заден план, за тях често не остава учебно време или няма подходяща материална база и преподаватели. Някои от учениците споделят, че понякога им се дават задачи, които не са пряко свързани с професията, на която се обучават. Както и че стажът им във фирмите е чисто формален или пък менторът не им обръща достатъчно внимание и не им показва какво представлява работата в реална среда. За сметка на това учениците, които са попаднали на съвестни работодатели, са много удовлетворени от стажата си, от това, че са се запознали с всяка една от дейностите на мястото, и голяма част от тях остават да работят там.

Намирането на достатъчно заинтересовани фирми за формиране на дуална паралелка пък е най-голямата трудност, пред която декларират, че са изправени професионалните гимназии при прилагането на дуалната система за обучение. 44% от участвалите в проучването представители на училища посочват този проблем като основен.

Повече от половината (56%) от представителите на училищата, участвали в проучването, се обединяват около позицията, че зад дефицитите на професионалното образование у нас се крие, на първо място, демографската криза. На преден план излизат и проблеми като недоверие в перспективите, които професионалното образование предлага, и спад на престижа на този тип гимназии у нас за сметка на езиковите.

От учебната 2019/2020 г. и през следващите три години дуалното обучение ще се финансира от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ с 24,5 млн. лв.

Петя Евтимова, ръководител на проекта ДОМИНО:

Нашата практика показва, че с въвеждане на дуалната форма на обучение училища, които не са били толкова привлекателни за учениците и техните родители, са успели да запълнят паралелките си. Затова нашият съвет към МОН в края на Проекта е да се направи мащабна национална рекламна кампания, която да показва ползите от този тип обучение, както и да представи успешния пример на вече завършилите млади хора. МОН планира да продължи дуалното обучение по нов проект, финансиран с европейски средства, и се надявам в неговите рамки да се предвиди такава кампания.

Средно една образователна реформа отнема около 10 години, а ние успяхме за четири да положим успешно начало. И трябва да продължи да се работи много, за да се развие този успешен модел и да не се разочароват нито фирмите, нито родителите и учениците. Нужен е комплексен подход, което означава МОН да работи по-тясно с Министерството на труда и социалната политика и с Министерството на икономиката, защото трите министерства са отговорни в еднаква степен за успеха на дуалното обучение.